

بخشی از مرامنامه اجتماعیون عامیون ایران در باکو

در سال ۱۹۰۵

«... که بتوانند زراعت بکنند باید به او زمین داده شود که اخراجات سالیانه کلفت او از همان زمین بگذرد و تسلی هذا القیاس عمل زمین را باید به همین ترتیب تقسیم کرد. چون کار به این طرف بگذرد دیگر رعایا از نذل احتیاج مردمان جبار بیرون خواهند آمد و همه غنی خواهند شد، کینه و کدورت بسطرف شده و دیگر خون ناحق در زمین ریخته نمیشود و دیگر این فرقه اصلاح فتنه و فساد را خواهند نمود. کرور کرور جانها که در راه دعاوی ملت تلف می نمایند و جوان های سرفرد هدف گلوله های توپ و تفنگ میشوند و چه بسیار شهرها و قصبه ها در این جنگها خراب و زنان مایبی شوهر و اطفال مایتیم میمانند. مقصود این فرقه تمام برضد این عمل مشوم است که بکلی از میان مرتفع گردیده منسوخ شود و رضی نیستند که خون احدی در روی زمین ریخته شود خواه از هر فرقه و هر ملت باشد تفاوت ندارد (بنیاد اعضای بکند یگرند). منظرا ایشان اینست که بلا فرقی هر مذ هب و ملت در تحت مساوات و عدالت باشند در این صورت معلوم است یگرتبه به این مقصود عالی نمیتوان نایل گردید و به این درجه اعلا نمیتوان عروج کرد چونکه ملت قدسه ما حالیه دروادی جهالت زبون شده و بناد انی گرفتارند و خیر خود را از شر تمیز نمیدهند. لهذا باید مطلب را متراجا اظهار کرد و چیزیکه امروز بر ما لازم است و باید در ارتکاب او باشیم از قرار ذیل است:

اول (جمع ملک و زمین باید در تحت اختیار آن کس باشد که بارنج دست خود میگرداند با استعانت عمله و فعله.

دویم) اربابان صنایع چه شاگرد و چه مزدور یا اشخاص فعله و عمله و چه نوکر از قبیل میرزا و فتر دار و سررشته دار و غیره که از کمب یومیه نان خود را تحصیل میکنند باید در شب و روز بیشتر از هشت ساعت کار نکنند یعنی مجبور نباشند بیشتر کار کنند مگر بمیل خودشان یا بطمع زیاد یا اجرت و موجب اجرت یومیه آنها باید افزوده شود.

سوم) باید زندهای بیوه و اطفال بی پرستار یا بی مردان که بواسطه سال خوردگی قادر بر کار کردن نیستند از طرف دولت پرستاری و مراعات شود یعنی در حق ایشان اعانه برقرار شود.

چهارم) اشخاصیکه از شدت فقر در خرابه ها و در زیر زمین های تنگ و منزلهای متعفن مسکن نموده که مورت بعضی امراض مزمنه و فلیج و غیره میگردد باید از جهت ایشان از طرف دولت منزلهای ارزان ساخته شود و مخارج این منزلها از جانب دولت باشد بعد بقیمت ارزان کرایه بدهند.

پنجم) از جهت اطفال یتیم و فقیر در هر شهر و قریه مکاتب و مدارس تأسیس شود.

ششم) مالیات دیوانی باید کم شود (عوارض). باین ترتیب از اشخاصیکه بی بضاعت و مفلسند نباید عوارض یا مالیات مواخذ شود مگر اشخاص دارند که از قدر گذران مالیات خود زیاد تر داشته باشند. هر چه از گذران مالیات بیشتر بماند مالیات با و تعلق خواهد گرفت به مناسب مال از کم و از زیاده زیاد خواه نقد باشد یا جنس چه در شهرها و چه در هات چنانچه شرح او خواهد آمد.

هفتم) تخفیف گمرک است. اشیا یی که از خارجه میاید که تقرا محتاج با و هستند از قبیل قند و چای و نفت و غیره باید از گمرک آنها کاست تا ارزان شود.

این فرقه آزادی طلب مقصودشان این است آن کسانیکه خون ملت میخورند از قبیل حکومت و سر تیپ

و سرهنگ و سایر صاحب منصب و تابعین حکومت مثل فراخو غیره ملت بیچاره را از دست این ستفکاران آزادی بخشد. آیاملت را چگونه باید خلاص کرد *

اول) باید از حکومت درخواست کرد آزادی مشورت را یعنی جماعت در کمال آزادی در یک جا جمع شده در کارهای خود مصلحت نمایند.

دویم) آزادی لسان یعنی جماعت با حکومت بدولت بتوانند گفتگو نمایند و هر چیزی را که مضر بحال ملت است رفع نمایند.

سوم) آزادی مطبوعات یعنی کتابها و روزنامه ها که جماعت بتوانند به ذریعه روزنامه جات احتجاجات خودشان را نوشته منتشر نمایند از طرف دولت مضموع نباشند.

چهارم) آزادی اتفاق اربابان صنایع و حرفت در خصوص احتجاجات نسبت به صنعت خودشان اتفاق نموده هر چه لازم باشد از دولت طلب نمایند چونکه در هر کاری جمعیت اتفاق شد میتواند کاری را از پیش ببرند نه اینکه یک نفر یاد و نفر.

۵) آزادی مذهب یعنی آزادی قانون شریعت مطهره هر کس بپسندد و بپسندد مذهب که هست نباید او را مجبور کرد که ترك مذهب خود شرا بگوید و بدین دیگر گوید و بشود مگر میل خودش و حکومت هم مختار نباشد که کسی را جبرا بدین دیگری دعوت نماید تا اینکه تمام ملل با یکدیگر برادر وار رفتار نمایند.

قید این فصل نه در خصوص ایران است چونکه در ایران مثل سایر دول متعرض مذهب و ملت دیگری نمیشوند نه از طرف حکومت و نه از طرف رعیت. مثلا روس از زمان پتر کبیر تا بحال همیشه مذاهب متفرقه که در روسیه سکنا دارند مثل مسلمان و یهودی و ارمنی و پلیاک خیلی از این مذاهب را جبرا روس کرده ولی در ایران اگر هم کسی را بدین اسلام دعوت کرده اند از روی دلائل عقلیه و براهین قاطع بود.

۶) آزادی تعطیل یعنی عمله و مزدور هرگاه خواسته باشند متفقا جمع شده محض پیشرفت مطالب خود در خصوص